

Recensioner.

Ny homiletisk litteratur.

Otto Centerwall: Håll fast det du har! Meditationer över Hebréerbrevet. S. K. D. hft. 6:75, inb. 9:—.

Adolf Kloo: Vaka, bed och strid. S. K. D. hft. 3:75, inb. 5:50.

Arne Fjellbu: Genom nederlag till seger. Predikningar hållna i Nidaros Domkyrka. Översättning av Anne-Sophie Nystedt. S. K. D. hft. 1:—.

»En händelse inom den protestantiska uppbyggelselitteraturens område» har en imponerad anmälare kallat Otto Centerwalls arbete *Håll fast det du har*. Det torde ej heller vara någon svårare överdrift att så rubricera det. Men det som »händer» i denna bok är icke något i vanlig mening nytt eller uppseendeväckande. Det är det gamla budskapet om den eviga förlossning, som Kristus, Översteprästen, med sitt eget blod en gång för alla har vunnit, som blir nytt och levande.

Varje förkunnare får brottas med frågan: Hur skall jag kunna så bära fram Guds ord, att det blir »levande och kraftigt» och får bevisa sin omskapande och förnyande kraft? Otto Centerwall har med sin bok givit ett, mycket vägande svar på den frågan, vilket kan sammanfattas så: Var först av allt *saklig* i vad du säger! Det är den genomgående och uthålliga strävan efter saklighet, som icke minst ger hans bok dess stora värde och som fyller läsaren med tacksamhet. Här finns inte ett spår av effektsökeri, inte den ringaste ansträngning att göra ordet »intressant». Det är hela tiden ordet självt, som är centrum, det är ordets egen saklighet, som fångar och fångslar.

Den uppställning av »betraktelserna», som Centerwall gjort kanske främst i praktiskt-religiöst syfte, gagnar i hög grad också den sakliga framställningen. Varje skriftavsnitt utvecklas först i en rent exegetisk del, som sedan följes av praktisk utläggning i stycken med rubrikerna: Till eftertanke, Till självprovning, Bönestankar och Bön (meditatio, tentatio, oratio!). Det är säkerligen en vinst för klarheten och sakligheten, att den exegetiska framställningen är skild från den homiletiska. Exegetik, som oförmedlat flyter ut i homiletik, vågar man inte riktigt lita på, och homiletik, som diskuterar textproblem, är knappast uppbygglig.

Den exegetiska behandlingen är grundad både på grundliga studier och självständigt omdöme. De i litteraturförteckningen upptagna exegetiska verken härstamma väl till den vida övervägande delen från tiden omkring 1910 — författaren gör själv ej anspråk på vetenskaplighet — men kanske just i fråga om Hebréerbrevet den exegetiska omvälvningen inte varit så omfattande som i fråga om många andra böcker i N. T., och kanske också den meditativa inlevelsen i Kristusdramat, i försoningens hemlighet, som Otto Centerwall så grundligt övat, ger även vetenskapsmannen en nyckel, som är bättre än många av de finaste dyrkarna i den moderna vetenskapens instrumentsamling.

Den homiletiska behandlingen röjer otvetydigt en mästarehand. Här möter oss en klarsyn, en innerlighet och ett djup, som endast den människa är mäktig, som under ett helt liv ut hålligt arbetat i ordets åker. Man har vid läsningen av denna bok en känsla av att i sin hand ha en människas

andliga testamente. Bönerna, som avsluta behandlingen av varje textavsnitt, äga den enkelhet och glömska av huru de skola låta i människors öron, som är den levande bödens kännetecken. Det är väl betecknande för författaren, att han före varje bön inskjuter ett litet stycke med rubriken Bönestankar. Icke författaren, men det lästa ordet skall angiva bödens innehåll. Också detta är ju ett uttryck för den saklighet, som på alla punkter eftersträvas.

Summa: Otto Centerwalls arbete är en utomordentligt gedigen andaktsbok, som bör kunna bli till god hjälp vid andaktslivets förnyelse.

Adolf Kloos bok »Vaka, bed och strid» innehåller två avdelningar, »Ur Ordet» och »Ur livet». Den första utgöres av predikningar och betraktelser, den senare av berättelser och skildringar från västgöta-bygd, finlandskrig, barndoms- och ungdomsår och mycket annat. Men i båda avdelningarna är det »ur ordet» som författaren öser, och i båda avdelningarna målar han med saftiga färger »ur livet», varför skillnaden mellan de två delarna icke är alltför starkt markerad. Att författaren förutom med sin speciella berättarkonst även är begåvad med en strålande humor, som han emellanåt låter spela, försämrar icke just framställningen. Övermåttan dråplig men även fylld av djupt allvar är en liten »julbetraktelse» över ämnet »Farsoten», som dock lika litet som det övriga i boken egentligen kan recenseras. Det måste läsas, men kanske allra helst — höras.

Boktiteln *Genom nederlag till seger* anger med all tydlighet den tanke, som genomgående behärskar de sex predikningar av Arne Fjellbu, som under nämnda titel — ämnet för Fjellbus sist hållna predikan — sammanförts. Predikningarna

ha hållits vid olika tillfällen, som alla givit förkunnaren anledning att beröra den aktuella situationen i Norge. Även predikan vid den sorgligt bekanta gudstjänsten i Nidaros domkyrka den 1 februari 1942 är intagen i samlingen. Med en viss spänning läser man en sådan bok. Alla farhågor att författaren icke skall ha lyckats hålla den kristna skölden blank bli emellertid från första stund skingrade. Det är i högsta grad upplyftande att läsa dessa predikningar av en man, som så intensivt lever med i sitt folks nöd men härunder aldrig förväxlar Guds sak med sitt folks. Han mödar sig intensivt med att lösa sina åhörare från den bitterhetens och hatets kramp, vari de vilja stelna. Han är ängslig för att »besökelsens tid» skall gå hans folk förbi, »att det bara skall bli det nationella, som griper, att alltsammans skall bli en strömning i tiden och icke för evigheten». »Vi se och måste klart se vår egen synd och skuld. Vi hade svikit både Gud och vårt ansvar för vårt folk. Vårt lidande får inte skapa självmedlidande med oss. Då foga vi bara synd till synd. Men vårt lidande måste föra till ånger och omvändelse.» Så är också den väg till seger, som han visar sina landsmän, »vägen genom Jesus, döden och uppståndelsen». »Endast korsets kristendom, som följer Jesus från död till liv, från nederlag till seger, är oövervinnerlig.»

Eric Nilsson.

Nya musikalier.

För kör:

A. Hammerschmidt: Var välkommen, Jesu kär. (G. Arnér)
Kr. 0:90.

J. S. Bach: Nu kommen, när och fjärran. Kr. 0:15.

- Harald Fryklöf: Lovsång. Kr. 0:35.*
 —: *O Guds Lamm. Kr. 0:35.*
D. Wikander: Gud har uppväckt Kristus Jesus. Kr. 0:30.
Albert Runbäck: Gud har uppväckt Kristus Jesus. Påskdagen. Kr. 0:25.
 —: *Se, ett barn varder oss fött. Juldagen. Kr. 0:10.*
 —: *Herren skall utgjuta sin Ande. Pingstdagen. Kr. 0:25.*
 —: *Må hjärtats dörr nu öppen stå. Kantat. Kr. 0:40.*
 —: *Si, natten flyr för dagens fröjd. Kantat. Kr. 0:40.*
Daniel Olson: Herre, till vem skulle vi gå? Kantat. Kr. 0:30.
 —: *O Jesu Krist, dig till oss vänd. Kantat. Kr. 0:40.*
Ake Kullnes: I allhelgonatid. Kr. 0:20.
J. H. Aberg (arr.): I himmelen (sv. ps. 144). Mel. från Skattungbyn. Kr. 0:30.
 —: *Den kristeliga dagvisan (sv. ps. 424). Folklig koral från Mora. Kr. 0:30.*
Gunnar Thyrestam: Liten mäs-sa för trestämmig kör a capella. Kr. 1:25.
Sulo Salonen: Koralmotett: Min Gud och Fader käre. Kr. 0:25.
 —: *Koralmotett: Så får jag nu med frid och fröjd. Kr. 0:25.*
 —: *Koralmotett: Skulle jag min Gud ej lova. Kr. 0:25.*
 Samtliga på Nord. Musikförlaget. Sthlm.
Matth. le Maistre: Av djupets nöd, o Gud, till dig. Kr. 0:25.
Henry Purcell: Nunc dimittis (Si-meons lovsång). Kr. 0:25.
J. S. Bach: Dig, Helge Ande, bedje vi. Kr. 0:15.
N. Folke Sällberg: Davids 23:dje psalm. Kr. 0:25.

På Viktor Norbergs förlag, Västerås.

A. Hammerschmidts sexstämmiga julmotett: Var välkommen, Jesu kär, av Gotthard Arnér funnen i Växjö stiftsbibliotek tillhöriga stämböcker, är tilltalande i sin stillfulla enkelhet, och musicerad »mit allerlei Instrumenten» helt visst av god verkan. (I tenor II-stämman, sid. 3 takt 2 skall väl första noten vara h?). Bachkoralen, förut bekant från *Musica sacra*, har fått en något annorlunda textöversättning. Ett tryckfel i basstämman i takt 2, där g står i st. f. *ess*, kan knappast välla någon förvirring. Det är värdefullt att ha fått denna nyårskoral tillgänglig i sepe-rattryck.

Med anledning av Fryklöf-minnet (?) ha utkommit två av den högt be-gåvade, alltför tidigt bortgångne ton-sättarens körhymner. Båda präglas av personlig stil, fantasi och stor kun-nighet, men de äro kanske något väl »aristokratiska» för att bli mera allmänt brukade. Om Fryklöf påmin-ner något Wikanders Påskmotett. Den förefaller vara tänkt såsom introitus-musik trots att Gloria patri saknas. Samma ändamål tjäna de tre första av Runbäckes kompositioner för jul-påsk- och pingstdagarna. De två andra sakerna, delvis tagna från »Lauda Sion» — eller kanske är det tvärt-om? — äro små kantater i R:s nu-mera sedvanliga enkla, lättillgängliga och objektiva stil med en- och fler-stämmiga recitativiska inslag. Mera polyfona än Runbäckes äro Daniel Ol-sons miniatyrkantater i sina flerstäm-miga koralsättningar. Mellan dessa komma korta enstämmiga satser med eller utan orgel. Liksom Runbäckes är det enkla och användbara saker.

I allhelgonatid av A. Kullnes är en figurerad koralsättning med en något

orolig och av kromatiska tonsteg färgad harmonik, de två dalamelodierna i J. H. Åbergs sättningar tämligen passabla men föga anmärkningsvärda. Den signade dag-bearbetningen är den bättre.

Gunnar Thyrestams Liten mäsas består av satserna Kyrie, Gloria och Agnus dei. Den ger vid första påseendet ett ganska starkt intryck av artisteri; den förefaller onödigt invecklad på sina ställen, ja, nästan konstlad. Men efter att ha ägnat verket ett mera ingående och prövande studium tycker man sig förnimma en äkta ton genom det hela, som gör att de tekniska svårigheterna skjutas i medvetandets bakgrund. Detta förhållande synes icke utan betydelse för ett värdesättande av kompositionen. Det vore intressant att få lära känna flera verk av Thyrestams hand.

Sulo Salonens namn hör hemma i allra första ledet av Nordens nutida kyrkliga tonsättare. Hans tre här föreliggande koralmotetter tillhöra det redan bekanta op. 6. Den första är trestämmig, de båda andra fyrstämmiga. Fina saker, utmärkt gjorda och välklingande och samtidigt förkunnelsemusik av äkta sort.

På Norbergs förlag ha utkommit tre klassiska och en nutida körsak. Av de klassiska äro le Maistres och Bachs redan tidigare kända, men Purcells tonsättning av Nunc dimittis är en för anmälaren ny bekantskap. Den är tredelad med en fyrstämmig första del, en trestämmig (solistisk) andra del samt ett fyrstämmigt Gloria patri i form av en dubbelkanon. V. Söderholm svarar för utgåvan av den engelske klassikerns ställvis något vekt klingande verk. Det kan få en lämplig plats vid musikaliska kvällsgudstjänster.

Sällbergs tonsättning av Davids

23:dje psalm är komponerad år 1941. Det är absolut 25 år för sent. Därmed nog sagt om denna »sötsak».

C. E. R.

B. Anrep-Nordin: Den blomstertid nu kommer. Koralpartita för sopransolo, violin, blandad kör och orgel. Kr. 0:40.

Torsten Holmsten: Jul. Kantat för sopran- och barytonsolo, bl. kör och orkester. Kr. 0:40.

Fröjda dig, du köpta hjord. Kör ur J. S. Bachs kantat n:r 30. Svensk version av David Ahlén, Kr. 0:65.

B. Anrep-Nordin: Julafton. Dikt av J. B. Simonsson, tonsatt för sopran-, violinsoli, bl. kör och orgel. Kr. 0:40.

(Nord. Musikförlaget)

Med endast körpartitur tillgängliga avstår anmälaren från något bedömande av ovanstående verk.

Johan Helmich Roman: Davids 112:e Psalm för blandad kör, orkester och orgel. (Valdemar Söderholm). Partitur kr. 10:—.
V. Norbergs förlag.

Valdemar Söderholm fortsätter med att utgiva Romanverk och har tydligen ett gott stöd i V. Norberg, som är idealistisk nog att våga sig på ett sådant, ekonomiskt troligen ganska vanskligt företag. Det är denna gången Dav. 112:te psalm, som Söderholm dragit fram ur Mus. Akademiens bibliotek. Den är skriven för fyrstämmig blandad kör, stråkorkester och orgel och det är givetvis av stort praktiskt värde att besättningen är sådan, att den relativt lätt kan utföras även där resurserna äro begränsade. Kompositionen är en typisk Roman, torde man

kunna säga: oproblematiske, ljus, smittsamt glad i sin svungfulla lilla uvertyr, genomgående hållen i Romanskans kanske något ytliga, men medryckande och »representativa» stil. Dyliska optimistiska tongångar ha sin mission att fylla i vår bedrövlige tid.

C. E. R.

Runbäck-Ahlén. Gradualpreludier. Nordiska Musikförlaget.

Med berömvärd snabbhet föreligger redan ett häfte preludier till den nya evangeliebokens förslag till gradualpsalmer. Det är återigen Runbäck-Ahlén och Nordiska Musikförlaget. Konstellationen är välkänd och pålitlig och förhoppningarna kommer ingalunda på skam.

Preludierna är enligt liturgisk sedvänja korta, i allmänhet 6—8 takter. Somt undgår väl inte prägel av enbart rutinarbete, men åtskilliga av preludierna är verkliga små pärlor. Klart och enkelt och många gånger också intressant och friskt levande har kompositörerna förmått att i korta drag ge det väsentliga av koralens rytm och melodi. Ett utmärkt komplement till introituspreludierna.

G. A.

A. Runbäck. Sänd ditt ljus och din sanning. Introitus vid nattvardsgudstjänst. Nordiska Musikförlaget.

En av handbokens nya texter, introitus vid nattvardsgudstjänst, har här fått en körsättning av Albert Runbäck. Den är hållen i homofon stil och för Runbäck ganska ovanligt, i fyrstämmig sats. Enkelt och osökt vackert klingar den och att den liturgiska stilen är klar och ren är själv-

fallet. Här har våra körer en självständig uppgift utöver den vanliga hymnsången och som sådan anammades den tacksamt. Den kan ju användas vid vilken högmässa som helst med infogat skriftermål. Alltså i högsta grad kyrkligt brukbar musik.

G. A.

Huru ljuvliga äro icke dina boningar. (Psalmen 84 i Psaltaren) Tonsättning för en röst och blandad kör a capella av David Wikander. Nordiska Musikförlaget.

Kommen, låtom oss höja glädjerop. (Psalm 95:1—8 i Psaltaren) av David Wikander. Svenska Kyrkans Diakonistyprelsens Bokförlag.

Wikanders senaste bidrag till vår kyrkliga körlitteratur är, som man kan vänta av denne tonsättare, ett par mycket habila och stilfulla kompositioner. Mest inspirerad verkar den förstnämnda, som har en stark inneböende kraft och skönhet. Körsatsen är omväxlande recitativisk och genomkomponerad. I ett avsnitt inträder till körstämmorna en solostämma (sopran eller tenor). — En tacksam uppgift för en ambitiös kör.

Den andra, »Kommen, låtom oss höja glädjerop» är välgjord och lätt-sjungen. Motiv är den 5:te psalmtönen, vilken f. ö. också skyntar i den föregående. Men varför detta opraktiska solosångsformat? Båda kompositionerna rekommenderas varmt.

Daniel Olsson: De som så med tårar. Trestämmig damkör. Nordiska Musikförlaget.

En skickligt skriven körsats. De långa melismerna skänka satsen en ganska intensiv spänning. Några tyd-

ligen av texten motiverade kärvheter störa ej det goda intryck man får av denna komposition.

Albert Runbäck: Herre lär oss betänka. Sång med orgelackompanjemang. Nordiska Musikförlaget.

Texten till denna sång är hämtad från Davids 90:de psalm. Den är ett värdefullt bidrag inte minst till den vokala repertoaren vid jordfästning.

G. A.

Oskar Lindberg: Biskop Thomas frihetssång. Svenska Kyrkans Diakonistypens Bokförlag.

Till mängden av tonsättningar av den stolta frihetssången sällar sig ännu en, som fick sin uppmärksammade premiär vid högtidsgudstjänsten i Strängnäs domkyrka i samband med Thomasjubiléet. Huruvida den är den nya folksången, får väl framtiden utvisa.

G. A.

En prästmötesavhandling.

Bertel Andrén: N. P. Wetterlund. Prästmötesavhandling. Falun 1943. (VIII +) 260 s.

Titeln »f. d. kyrkoherde», varmed ju förstås något helt annat än kyrkoherde emeritus, räknas ju inte till de förtroendeingivande. Nils Peter Wetterlund tillhörde den så benämnda kategorien men var i så måtto originell, att hans väg från Kyrkan förde varken till Rom eller till Filadelfia utan till en högst egen Andens solitude. Tydligen var det närmast ett övermått av idealitet i synen på Kyrkan, som gjorde det omöjligt för honom att förlika sig med församlingstjänsten i den skröpliga verkligheten i Floda och annorstädes. Därtill kom att han från huvud till fot var

en enspännarnatur, med vissa inslag av förryckthet.

Själv såg han i avskedet från ämbetet en Guds vägledning till det, som skulle bliva hans livsverk, nämligen den stora boken om »Andens lag». Komminister Andréns synodalavhandling har också med skäl sin tyngdpunkt i framställningen av det egendomliga teologiska system, som innehålles i detta verk. Men också det intressanta biografiska stoffet och karaktärsproblemet behandlas ganska utförligt; ävenså är analysen och systemets inplacering i det dogmatiska totalsammanhanget, särskilt i perspektivet lutherskt-reformert, ehuru mera summarisk, mycket värdefull.

Ingen är så originell, att han inte har något i arv; också hos Wetterlund mötas inflytelser från flera håll: schartauanismen från det djupt fromma halländska barndomshemmet, bibelteologien i Myrbergs, Ekmans och Rudins Uppsala, något av Luther, något av Kierkegaard, åtskilligt av kiliasm och mystik etc. Men allt kastas i den personliga erfarenhetens smältugn, hettad ej minst av svåra lidanden, och omgjutes sedan till en verkligt självständig produkt, även formellt särpräglad genom en språkligt så bizarr terminologi, att väl endast ett referat sådant som nu Andréns kan göra åskådningen tillgänglig för vidare kretsar.

Det är svårt att i korthet angiva kärnan i Wetterlunds åskådning. Närmast kan den kanske karakteriseras som ett storstilat försök »att göra lag gällande», nämligen såtillvida som lagen — Andens lag — t. o. m. överordnas evangeliet. Wetterlund har en mycket stark dragning åt verkhelighetens sfär, han anser människans faktiska förvandling eller »andebyte» viktigare än nådetilläggnelsen genom tron allena. Likväl är han central, i

det att han äger en allt dominerande kristologi, som grundar »Kristus i oss» på »Kristus för oss» — klaven också till hela kosmologien och antropologien. Även en hel del excentriska detaljer visar sig vid närmare eftersyn hava en fast förankring i det centrala.

Huruvida Wetterlunds tänkesätt kan komma att få något vidgat inflytande inom vår Kyrka, utöver de små kretsar, där han hittills varit känd och läst, är ju svårt att säga. Bilden av hans person och överbringandet av hans budskap har oavsett detta ett

positivt värde, för vilket författaren förtjänar sina läsares tack. Den restlösa insats på en fattad kallelse, den intensitet och inbillningskraft och det på botten ödmjuka allvar, som präglade Wetterlunds livssträvan, ger oss en fängslande bild av ett av dessa Guds underliga helgon, hos vilka excentriciteten i Gudshängivelsen i sista hand tjänar till att upphöja det centrala: Guds egen heliga kärlek. Inge's bekanta maxim: »Helgonen mot-säga icke varandra,» varder också här besannad.

Bo Sture Wiking.

K. S. V. årsredogörelse 1942.

K. S. V:s centralkommitté hade sitt ordinarie årssammanträde i Stockholm under Biskop Auléns ordförandeskap den 7 jan. 1943. Angående dess förhandlingar har utförligt meddelande varit infört i denna tidskrifts mars-häfte.

C. K:s styrelse består av Biskop Aulén, ordf. Professor A. Nygren v. ordf. Komminister G. Grefberg sekr. v. bibl. Kantor Karl G. Gustafsson kassör samt Domkyrkoorganist H. Weman och Musikdirektör W. Ahlén.

Till adjungerade ledamöter utsågos Kyrkoherden, D:r A. O. T. Hellerström och Komministern S. Sahlin.

C. K:s räkenskaper för år 1942 upptaga i sammandrag följande poster:

Inkomster:

Behållning vid årets början	1.030:36
Från Diakonistyrelsens Bokförlag	137:50
Arsavgifter från 8 stiftskretsar	400:—
Bankränta	23:20
Summa kronor	1.591:06

Utgifter:

Sekreterarearvode	50:—
Sammanträden, porton	273:85
Behållning vid årets slut...	1.267:21
Summa kronor	1.591:06

Gökhem 31 december 1942.

Karl G. Gustafsson,
Kassaförvaltare.

P. M. till herrar kretsombud, sekreterare och kassaförvaltare.

1. Skarakretsen utser 2 revisorer jämte 1 suppleant att revidera 1943 års räkenskaper, med anledning därav fatta beslut samt därom meddela Kantor Karl G. Gustafsson, Gökhem, före 1 dec. 1943.
2. Protokollsutdrag, utvisande ev. beslut från kretsarna, som berör C. K. skola före 1 dec. 1943 tillställas undertecknad. Redogörelse för 1943 års verksamhet skall vara mig tillhanda senast 31 dec. 1943, författad i den form, att den kan gå direkt till trycket för denna tidskrift.